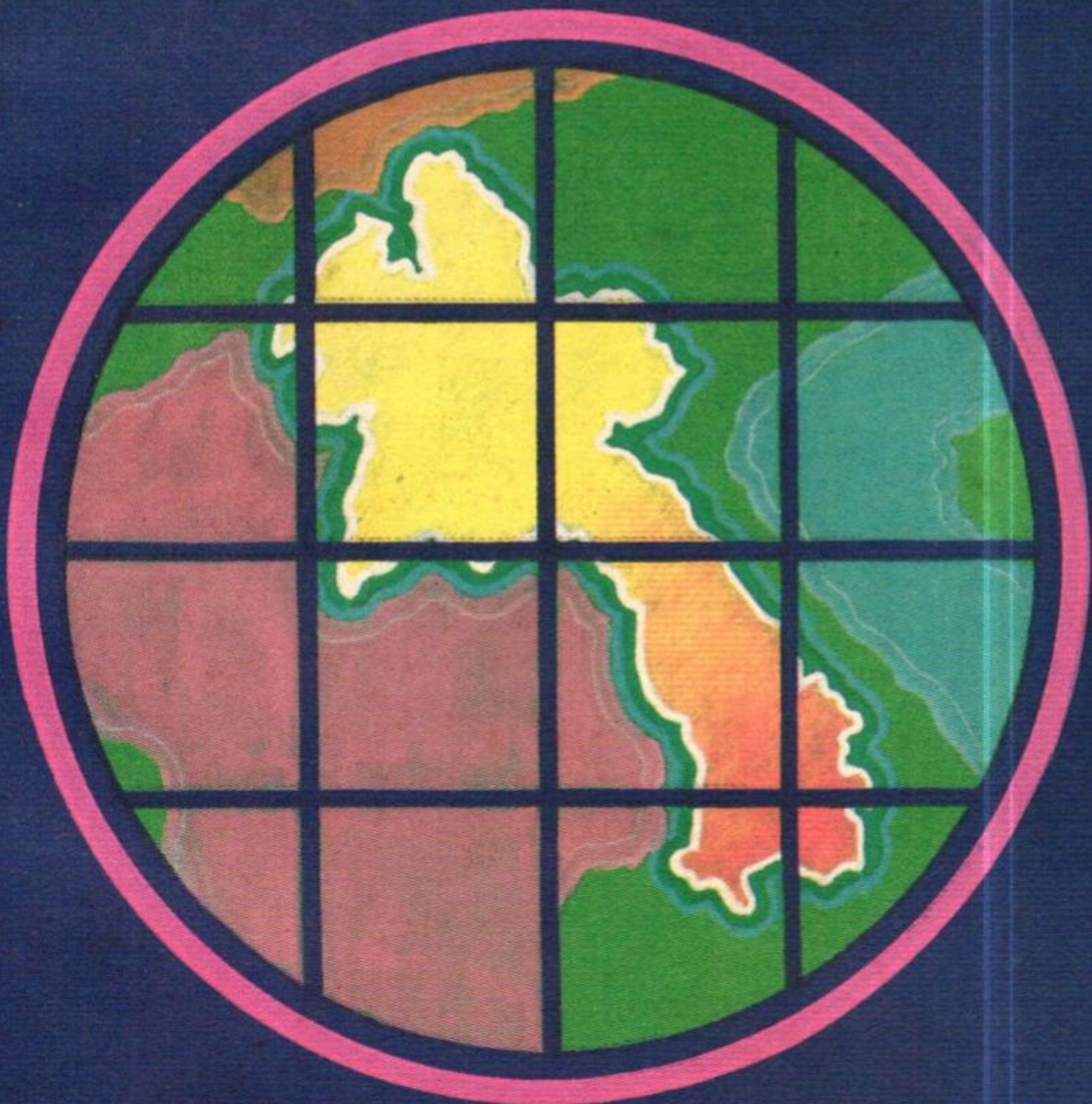

หนังสือชุดภาษาไทยของคุรุสภา

พงศาวดารลาว

ทองสีบ ศุภะมาร์ค

พงศาวดารลาว

ของ

ทองสีบ ศุภะมาร์ค

๘๓๓

ชุดที่ ๘ จดหมายเหตุและพงศาวดาร

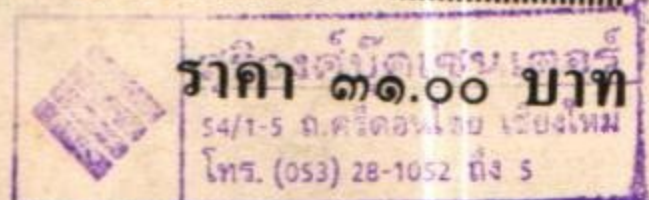
พิมพ์ครั้งที่หนึ่ง

จำนวน ๒,๐๐๐ เล่ม

พ.ศ. ๒๕๒๘

องค์การค่าของคุรุสภา

จัดพิมพ์จำหน่าย

คำนำ

องค์การค้ำของคุรุสภา มีความยินดีที่ได้จัดพิมพ์ หนังสือ พระราชพงศาวดารลาวเป็นครั้งแรก พระราชพงศาวดารลาวนี้เดิม มหาสีลา วีระวงค์ เป็นผู้รวบรวมเรียบเรียงประวัติศาสตร์ของลาว ทั้งที่มีอยู่ในประเทศลาวและประเทศไทย โดยจัดพิมพ์เป็นอักษรไทยน้อย แต่เนื่องจากหนังสือมีจำนวนน้อยผู้แต่งมีความเห็นว่า หนังสือเล่มนี้เป็น หนังสือดีมีเนื้อหาสมบูรณ์กว่าพงศาวดารลาวฉบับอื่น ๆ จึงถ่ายทอดและ เรียบเรียงใหม่จากภาษาไทยน้อยมาเป็นภาษาไทย โดยมุ่งให้นักศึกษา และผู้สนใจทั่ว ๆ ไป ได้มีโอกาสศึกษาเพื่อประดับความรู้

พระราชพงศาวดารฉบับมหาสีลา วีระวงค์ มีทั้งหมด ๘ ตอนด้วยกัน แต่ในการจัดพิมพ์ครั้งนี้ได้จัดพิมพ์ตามที่ท่านผู้แต่งได้ถ่ายทอด และเรียบเรียงไว้ตั้งแต่ตอนที่ ๑ ถึงตอนที่ ๕ ซึ่งเป็นประวัติศาสตร์ ของลาวตอนต้นเท่านั้น

องค์การค้ำของคุรุสภา หวังว่าหนังสือพระราชพงศาวดาร- ลาว เรียบเรียงโดยนายทองสืบ ศุภะมาร์ค นี้จะเป็นประโยชน์แก่ ผู้สนใจศึกษา ค้นคว้าทางด้านประวัติศาสตร์ตามสมควร

องค์การค้ำของคุรุสภา

๑๗ ธันวาคม ๒๕๒๗

อันว่าคนลาวก็เป็นไทย เผ่าหนึ่ง ซึ่งตั้งภูมิลำเนาอยู่ในแคว้น
ลานฉาง (ล้านช้าง) บริเวณลุ่มแม่น้ำโขง คู่เคียงกับไทยยวน ซึ่งตั้ง
ภูมิลำเนาอยู่ในแคว้นลานนา บริเวณลุ่มแม่น้ำปิง-วัง-ยม-น่าน และ
ไทยใหญ่ ซึ่งตั้งภูมิลำเนาอยู่ในแคว้นสยาม (सान) บริเวณลุ่มแม่น้ำ
สาละวิน (คง) เป็นต้น

หนังสือที่กล่าวถึงประวัติของพระราชวงศ์ผู้ปกครองบ้านเมือง
นั้นๆ เรียกว่าพงศาวดารเฉพาะพระราชพงศาวดารลาวนั้น กระ-
จัดกระจายอยู่ในที่หลายแห่ง คือตอนต้นมีอยู่ในโบราณที่จารไว้ด้วย
อักษรลาว (ตัวธรรม) ตอนหลังมีอยู่ในหนังสือไทยหลายเล่ม ยังไม่ได้
รวมไว้ในเล่มเดียวกัน

ในราว พ.ศ. ๒๔๘๔ มหาสีลา วีระวงศ์ ข้าราชการ
กระทรวงศึกษาธิการ (ลาว) ได้ลี้ภัยการเมืองเข้ามาอยู่ในประเทศ
ไทย และเข้าทำราชการอยู่ ณ หอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร กระทรวง
ศึกษาธิการ ได้รวบรวมพระราชพงศาวดารลาวบรรดาที่มีอยู่ในประเทศ
ไทยไว้เป็นอันมาก ในราว พ.ศ. ๒๔๘๔ จึงกลับไปรับราชการใน
ตำแหน่งเดิม ที่นครเวียงจันทน์ ได้รวบรวมและเรียบเรียงพระ-
ราชพงศาวดารลาวขึ้นเป็นเล่ม มอบให้กระทรวงศึกษาธิการ (ลาว)

พิมพ์ขึ้นเป็นครั้งแรก ใน พ.ศ. ๒๔๔๕ ต่อมาได้แก้ไขเพิ่มเติม มอบให้ กรมมัธยมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (ลาว) พิมพ์ขึ้นใช้ในโรงเรียนมัธยมศึกษาพำงุ่ม ใน พ.ศ. ๒๕๑๕ อีกครั้งหนึ่ง

หนังสือพระราชพงศาวดารลาวเล่มนี้ นับว่าบริบูรณ์กว่าฉบับอื่น บรรดาที่มีอยู่เดิม ทั้งในประเทศลาวและประเทศไทย แต่หนังสือเล่มนี้ พิมพ์ขึ้นด้วยอักษรไทยน้อยและมีจำนวนน้อย คนไทยทั่วไปจึงอ่านไม่ได้ แม้บางคนอ่านได้ ก็หาอ่านได้โดยยาก ข้าพเจ้าเห็นว่าพระราชพงศาวดารลาวนี้ เกี่ยวกับพระราชพงศาวดารไทยหรือประวัติศาสตร์ไทย อยู่เป็นอันมาก ถ้าได้ถอดถ่ายออกมาเป็นอักษรไทย ก็จะเป็นประโยชน์แก่นักศึกษาและผู้สนใจไม่น้อย จึงได้พยายามถอดถ่ายออกมาเป็นอักษรภาษาไทย โดยวิธีการดังต่อไปนี้ คือ

๑. ถอดถ่ายอักษรไทยน้อย (ลาว) เป็นอักษรไทย โดยใช้สระพยัญชนะและตัวสะกดการันต์ตามอักษรวิธีไทย เว้นแต่บางคำในเอกสารโบราณ จึงใช้อักษรวิธีตามต้นฉบับเดิม

๒. ถ้อยคำสำนวนในต้นฉบับใช้อย่างใด ก็คงถอดถ่ายมาอย่างนั้น โดยไม่ได้แก้ไข เว้นแต่บางคำที่นิยมใช้ต่างกัน เช่น บ่ = ไม่, เอ็ด = ทำ, หม้อข้าง = กะทะ, เดือนเจียง = เดือนอ้าย, ปาย = ปลาย เป็นต้น จึงแก้ไขให้เป็นคำไทย

๓. ศักราช คือ จุลศักราช ตรงกันอยู่แล้ว ส่วนคริสต์ศักราช แก้เป็นพุทธศักราชทั้งหมด และชื่อเดือนที่ลาวใช้ เรียกตามภาษาฝรั่งเศส ก็แก้เป็นชื่อเดือนในภาษาไทย

๔. ในหนังสือต้นฉบับ หน้า ๘๑-๑๐๐ ได้นำเอาจดหมายเหตุของฝรั่ง ๒ คนมาลงไว้อย่างยืดยาว คือจดหมายเหตุการเดินทางของนายวัน วุสทือพฟ์ พ่อค้าชาวฮอลันดา ซึ่งเข้ามาในรัชกาลของ

ค.

พระเจ้าสุริยวงศาธรรมิกราช ใน พ.ศ. ๒๑๘๔-๒๑๘๕ และจดหมายเหตุของบาทหลวงมารินี ชาวอิตาลี ซึ่งเข้ามาใน พ.ศ. ๒๑๘๕-๒๑๙๐ เห็นว่าฟุ่มเฟือยเกินไป จึงตัดออกเสีย

๕. เชียงอรรถที่ลงไว้ตามลำดับ เลขเป็นเชียงอรรถเดิมของผู้แต่ง ส่วนเชียงอรรถที่ใช้เครื่องหมายดอกจัน เป็นเชียงอรรถที่ข้าพเจ้าเพิ่มขึ้นใหม่

๖. ในต้นฉบับ ปรากฏว่ามีคำผิดอยู่บ้าง แม้ไม่มีใบบอกแก้คำผิดไว้ ข้าพเจ้าก็ได้แก้ไว้ในที่นี้

ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณมหาสิลา วีระวงศ์ ผู้รวบรวมและเรียบเรียงพระราชพงศาวดารลาวไว้ในที่นี้ และหวังว่าบรรดาท่านผู้อ่านหนังสือนี้ จักขอบพระคุณอีกส่วนหนึ่งด้วย

ทองสืบ สุภะมาร์ค

๖๕ ถนนตะนาว กรุงเทพฯ (๒)

๒๓ พฤศจิกายน ๒๔๒๒

คำอธิบายของผู้รจนา

การเรียนประวัติศาสตร์หรือพงศาวดารของชาติ เป็นทางจงใจให้เกิดความรักชาติอย่างแก่กล้า เพราะเมื่อเราได้ทราบว่า สมัยนั้นประเทศชาติบ้านเมืองของเรามีความเจริญรุ่งเรือง มีอำนาจสามารถปราบชนะข้าศึกศัตรูได้ เราก็มีความปลาบปลื้มใจ เมื่อได้ทราบว่าประเทศชาติของเราล่มจมหรือถูกศัตรูทำร้าย เราก็มีความเสียใจ คิดอยากแก้ไข และตามธรรมดาความเป็นไปของประเทศบ้านเมือง มักเป็นไปตามรอยเก่า ตัวอย่างประเทศลาวเราได้ยุบยอบลงในสมัยหนึ่งที่ล่วงมาแล้วนั้น ก็เพราะประเทศเราแบ่งแยกกัน ประชาชนพลเมืองและเจ้านายทั้งหลายแตกกันเป็นหลายพวก ไม่สามัคคีกัน เมื่อเรารู้ดังนี้แล้ว ในปัจจุบันและกาลข้างหน้า เราก็จะได้หาทางป้องกันไว้ไม่ให้เป็นที่เป็นมาแล้ว

สมัยนี้ เราทั้งหลาย กำลังทำการฟื้นฟูประเทศชาติ เพื่อให้เราเป็นชาติอยู่ได้และให้เจริญทันชาติอื่น ดังนั้นการเรียนรู้พงศาวดารชาติของตน จึงเป็นการจำเป็นและสำคัญยิ่ง เพราะความรักชาติอย่างแก่กล้าแท้จริงนั้น เกิดจากการเรียนรู้ประวัติหรือพงศาวดารของชาตินั้นเอง การรู้พงศาวดารของชาติตนเอง เป็นต้นเหตุให้เกิดความอุตสาหะพยายามในการสร้างชาติให้เจริญ ในทางธรรมที่เขากล่าวว่า

บุพเพนิวาสานุสสติญาณ คือ ปัญญาอันจดจำชาติได้นั้น ก็คือความรู้ในพงศาวดารของชาตินี้เอง พระพุทธเจ้าของเราที่มนุษย์ทั่วโลกนับถือว่าเป็นผู้ประเสริฐเลิศล้ำ มีปัญญาฉลาดอาจรู้ทุกสิ่งทุกอันนั้น ก็เพราะพระองค์ได้บรรลุบุพเพนิวาสานุสสติญาณ คือความรู้จักพงศาวดารแห่งชาตินี้ จึงเป็นบันไดขั้นต้นและเป็นขั้นสำคัญที่พาให้มนุษย์สร้างชาติของตนให้เจริญ และด้วยเหตุนี้เอง โรงเรียนทั้งหลายของทุก ๆ ชาติ จึงได้สอนวิชาประวัติศาสตร์หรือพงศาวดารนี้ทุก ๆ โรงเรียน

หนังสือประวัติศาสตร์หรือพงศาวดารชาติลาวฉบับนี้ ข้าพเจ้าได้ค้นคว้าและรวบรวมมาจากหนังสือพื้นเมืองลาวหลายฉบับหลายผูก ดังมีบัญชีแจ้งอยู่ข้างต้นนั้นแล้ว แต่ว่าส่วนมากแท้จริงนั้น คือเอามาจากนิทานขุนบรมนี้ (บรม) อันเป็นหนังสือพื้นเมืองลาวหรือพื้นเมืองล้านช้าง

หนังสือนิทานขุนบรมนี้ ได้มีผู้แต่งและคัดลอกสืบทอดกันมาหลายครั้งหลายฉบับ บางฉบับ ผู้เพิ่มเติมต่อมาไม่เข้าใจในพื้นเพเดิม หรือไม่เข้าใจในคำพูด ไม่เข้าใจในอักขรวิธี เป็นแต่เพียงเขียนหนังสือเป็นก็เขียนไป โดยที่ตัวเองไม่เข้าใจเลยก็มี ดังนี้จึงทำให้หนังสือบางผูกมีความผิดพลาดขาดเกินมาก ข้าพเจ้าได้เอาหนังสือนิทานขุนบรมตั้ง ๓ ฉบับมาเทียบเคียงกันดู จึงได้รู้ว่าบางฉบับผู้คัดลอกไม่เข้าใจแท้ๆ ตัวอย่างหนังสือโบราณที่มีอยู่ในหอสมุดทุกวันนี้ ส่วนมากผู้คัดลอกไม่เข้าใจเลย เป็นแต่เพียงเขียนรับจ้างเอาเงินเท่านั้น ทั้งเมื่อเขียนแล้วก็ไม่ตรวจทานกับฉบับเดิมด้วย

ความจริง หนังสือนิทานขุนบรมนี้ สืบเกิดได้ว่ามีผู้แต่งสืบทอดกันมาถึง ๕ สมัยหรือ ๕ ครั้ง คือ

๑. ครั้งที่ ๑ คือพระมหาเทพหลวง กับ พระมหามงคลสิทธิพร้อมด้วยสมเด็จพระเจ้าวิบูลราช ทรงแต่งตั้งขึ้นในสมัยของพระเจ้า-

วิบูลราชนั่นเอง ดังมีข้อความแจ้งอยู่ในตอนท้ายของนิทานขุนบรม ฉบับ
อยู่ที่วัดศรีสะเกษ เวียงจันทน์ และฉบับอยู่ที่หอสมุด กรุงเทพฯ กล่าว
ไว้ดังนี้

"ตำนานขุนบรมอันนี้ พระมหาเทพหลวงเจ้า อันเป็นธรรม
เสนา ตนพี่ตนน้อง อยู่ที่วัดวิบูล ทั้งมหามงคลสิทธิเจ้า ตนเป็นธรรม-
เสนาเจ้าตนน้อง ทั้งเจ้าแผ่นดินและเสนาทั้งหลาย พร้อมกันแปลงไว้
ให้เป็นไปตราบต่อเท่าห้าพันวัสสา"

หนังสือนิทานขุนบรมฉบับแต่งครั้งแรกนี้ สดลงเพียงสมัยของ
พระเจ้าวิบูลราช

๒. ครั้งที่ ๒ แต่งในสมัยของสมเด็จพระเจ้าไชยเชษฐาธิราช
และสมัยของพระยาแสนสุรินทร ผู้แต่งจะเป็นคนใดไม่รู้ แต่ข้อความ
ของหนังสือฉบับนี้ สดลงเพียงสมัยของพระยาแสนสุรินทร ดังกล่าวใน
ตอนสุดท้ายดังนี้

"ทั้งหลายจึงให้พระยาแสนสุรินทรรักษาเมืองได้ปีหนึ่ง พระ-
ยาแสนจะเป็นเจ้าแผ่นดินหันแล หนังสือขุนบรมราชาธิราชเจ้าผู้มีบุญ
หากได้แต้มได้เขียนไว้สืบ ๆ มาหลายชาติหลายเช่น ตั้งแต่เมื่อหน้า
นักปราชญ์เจ้าทั้งหลายผู้ใดมักใคร่เติมใคร่แถมสืบต่อแต่นี้ไปให้กว้าง ให้
ขวาง ก็จงให้เติมให้แปลงตามแต่หูรู้ตาเห็นนั้นเถิด แผ่นดินนี้ไม่มีตำนาน
ให้แปลงสืบต่อไปเถิด"

ในประโยคสุดท้ายที่ว่า "แผ่นดินนี้ไม่มีตำนาน" นี้ แสดงอย่าง
แจ่มแจ้งแล้วว่า เป็นสมัยของพระยาแสนสุรินทร ผู้แต่งนิทานขุนบรมครั้ง
ที่สอง ต้องแต่งในสมัยของพระยาแสนสุรินทรนี้เอง แต่ไม่หาญกล่าว
ความเป็นไปในสมัยนั้นได้ เพราะยังเป็นปัจจุบันอยู่ ทั้งเกรงกลัวพระ-
ราชอาชญาด้วย จึงไม่หาญกล่าวเรื่องใด

๓. ครั้งที่ ๓ นิทานขุนบรม (พื้นเมืองพวน) คงแต่งปีจุลศักราช ๙๘๙ หนังสือผูกรนี้แต่งต่อจากฉบับครั้งที่ ๒ เพราะเรื่องมาสุดลงในสมัยของพระหม่อมแก้ว ซึ่งได้ขึ้นเสวยราชย์ปีจุลศักราช ๙๘๙ นั้นเอง

๔. ครั้งที่ ๔ คงแต่งในสมัยของพระเจ้าไชยเชษฐาธิราชที่ ๒ คือพระเจ้าไชยองค์เว้ ในระหว่างจุลศักราช ๑๐๗๐ (พ.ศ. ๒๒๕๑) เพราะมีข้อความบอกไว้ในท้ายหนังสือนิทานขุนบรมฉบับหนึ่ง ดังนี้

"บัดนี้ เรายังมักให้แปลงตำนานเมืองทั้ง ๕ หัวศึก ทั้งเมือง กอง เมืองพัว ทั้งตำนานเมืองแสน เมืองนคร ทั้งดินแดน ดินเชียง เชียงกลาง แดนดินและขอบด้านทั้งมวลให้แจ้งดีหลีแล ผู้ใดจักเป็นชื่อเมือง ตาเมือง เป็นเอก เป็นท้ายเมือง ให้ลืงหาแต่เค้าเท้าถึงปลาย แล้วแลแปลงไว้เถิด ศักราชได้ ๖๗ ตัว (จุลศักราช ๑๐๖๗) ปี..... เดือน ๖ เพ็ง วัน ๕ ยามแก่ใกล้เที่ยง สัพพัญญูพระบางเจ้าเสด็จจาก วิขุลมหาสถาน ไปเข้าเรือท่าเมืองรอดจันทบุรี เดือน ๔ แรม ๔ ค่ำ วันอังคาร ยามเที่ยงวัน ราธนาเมื่อลู่วัดป่าสักหลวง

ศักราช ๗๐ ตัว (จุลศักราช ๑๐๗๐) เดือน ๙ ขึ้น ๔ ค่ำ วัน ๗ ยามกลองงายมือภัทเร้า พระเกศาธาตุเสด็จมาเมตตา เพี้ยศรีสุทธาธิ-นาสังการผิวเมื่อยอยู่ในถงเป้าอันเอาเมื่อไว้เทิงหวนอน บอนรักษาพระ-บางอยู่วัดป่าสักหลวง เพี้ยศรีสุทธาไชถงจะเอาเงินซื้อขันทอง ยกจิว เป็นพระจึงเห็น แล้วเอาเมื่อชองหน้าสมเด็จจวรรราชครูเจ้าโรงคำ ยามกลอง ครอบแก้วไล่และถ้วยแล้วไล่อีก ยามคำจึงนำเมื่อไว้ที่.... พระบาง ได้สองคืนจึงนำไปหาราชครูเจ้าวัดจันทรได้สองคืน ราชครู เจ้าวัดจันทรและ เพี้ยศรีสุทธาจึงนำเมื่อถวายพระไชยเชษฐาธรรมิก-ราชาธิราชเจ้า พระองค์สักการะแล้วให้นำคืนมาไว้หน้าพระบางแล้วแผ่

คำได้ ๘ บาท นากเบี้ย ๑ ตีรูปพระเจดีย์ใส่เกศารัตนุไว้กับพระบาง-
เจ้าหันแล"

๕. ครั้งที่ ๕ แต่งในสมัยประเทศลาวได้เสียอิสรภาพให้แก่
ประเทศไทย โดยที่ผู้แต่งได้เก็บเอาข้อความต่าง ๆ ในนิทานขุนบรม
มาตัดแปลงแล้วจดจารึกไว้เป็นพงศาวดารลาวต่อมา

หนังสือนิทานขุนบรมซึ่งสันนิษฐานว่า ได้มีผู้แก้ไขเปลี่ยนแปลง
มาแล้วถึง ๕ ครั้ง ดังกล่าวมานี้ สำหรับครั้งที่ ๑ ครั้งที่ ๒ และครั้งที่
๓ หรือฉบับที่ ๑ ที่ ๒ หรือที่ ๓ นั้นนับเป็นฉบับดั้งเดิมเก่าแก่ ข้าพเจ้า
จึงจัดเป็นนิทานขุนบรมประเภทที่ ๑ ส่วนฉบับที่ ๔ และที่ ๕ หรือฉบับ
แต่งครั้งที่ ๔ และที่ ๕ นั้น จัดเป็นประเภทที่ ๒

นิทานขุนบรมทั้ง ๒ ประเภทนี้ มีข้อความแตกต่างกันมากใน
รัชกาลของพระเจ้าฟ้างุ้ม คือในประเภทที่ ๑ กล่าวว่าเจ้าฟ้างุ้มถูกขับ
หนีจากประเทศ เพราะเกิดมามีพี่น้องมาพร้อม เสนาทั้งหลายเกรง
ขัดขวาง จึงให้ขับหนี พระราชบิดาของพระเจ้าฟ้างุ้มไม่ได้เสด็จไปด้วย
และไม่ได้กระทำให้จนาจารชั่วช้าอย่างใดเลย ส่วนในประเภทที่ ๒ กล่าว
ว่าพระราชบิดาของพระเจ้าฟ้างุ้มกระทำให้จนาจารกับนักสนมของพระ-
ราชบิดา จึงถูกขับหนีและเจ้าฟ้างุ้มจึงได้หนีไปกับพระราชบิดา

ข้าพเจ้ามีความเห็นว่า พระราชบิดาของพระเจ้าฟ้างุ้ม ไม่
ได้ทำมิจนาจารและไม่ได้ถูกขับหนีจากประเทศ เพราะในหนังสือพื้น
เมืองลาวหลายฉบับไม่เห็นกล่าวถึงขุนผีฟ้า พระราชบิดาของท้าวฟ้างุ้ม
ในเวลาอยู่ประเทศเขมร และเวลากลับคืนมา เห็นมีกล่าวถึงอยู่ฉบับ
เดียว ตอนกลับคืนมาว่า "พระเจ้าฟ้างุ้มมาทางสบอู เข้าเมืองได้ก่อน
ส่วนพระราชบิดามาทางเหนือ ไม่ทันถึง ท้าวฟ้างุ้มจึงให้คนไปลักฆ่าพ่อ
เสียที่ห้วยสบसानน้ำเซียงหัน" ดังนี้ ความข้อนี้ก็เหลือวิสัยที่จะเชื่อได้

เพราะถ้าว่าคุณผีฟ้าและท้าวฟ้ารุ่งมพ่อลูกได้ไปตกทุกข์ได้ยากด้วยกันถึงปานนั้นแล้ว ท้าวฟ้ารุ่งมจะเป็นคนใจดำอำมหิต คิดอกตัญญูถึงปานนั้นหรือ ในพระราชโองการของพระเจ้าฟ้ารุ่งมเอง ตอนพระองค์ได้ฉลองชัยอยู่ที่เวียงจันทน์ปรากฏว่าพระองค์มีพระเมตตากรุณาเป็นอันมาก ได้ออกพระราชโองการไม่ให้ฆ่าคนอย่างเด็ดขาด ดังนั้น ข้าพเจ้าจึงเชื่อแน่ว่าพระราชบิดาของพระเจ้าฟ้ารุ่งมไม่ได้ถูกจับหนี คงยังเป็นกษัตริย์เสวยราชสมบัติอยู่ในนครเขียงทองนั่นเอง ดังมีข้อความปรากฏแจ่มแจ้งอยู่ในหนังสือนิทานขุนบรมฉบับที่ ๑ และที่ ๒ ต่อไปนี้

ก. ตอนพระเจ้าฟ้ารุ่งมถูกจับหนี กล่าวว่า "เขาจึงเอายาหลวงโง่มมาเป็นเจ้าแผ่นดิน มีลูก ๔ คน ผู้หญิง ๔ คน ลูก ๔ คนนี้เร่าบ่จากก่อนแล เราที่จักจากผู้กินเมืองแทนหลวงโง่มแล เขาจึงเอายากำเรียว" ผู้เป็นลูกอ้ายมาเป็นเจ้าแผ่นดินแทน ยากำเรียวมีลูก ๔ คน ผู้หญิง ๒ ผู้ชาย ๒ ผู้น้องเหล่านั้น มีเข้าออก ๓๓ เหลี่ยมแต่ในท้องออกมาเสนาทั้งหลายว่าเข็ดขวาง จักแพ้บ้านแพ้เมือง ว่าดังนั้น เขาจึงเอาไล่แพ้ไหลเสีย เอาข้อยเลี้ยงทั้งมวลไล่แพ้ไปดอม ผู้หนึ่งชื่อบาสีเข้า ผู้หนึ่งชื่อบาลู ข้อยเลี้ยงทั้งหลายฝูงนี้ ทั้งข้อยหญิงข้อยชายทั้งมวล ๓๓ คน ไหลแต่เขียงดง เขียงทองไปดอมเจ้าหันแล ฯลฯ"

ข. ตอนเจ้าฟ้ารุ่งมจะคืนมา กล่าวว่า "พระยานครหลวงจึงนำเอาหมอมุราทั้งหลายมาดูขาดตาและนักชัตฤกษ์เมืองล้านช้าง หมอจึง

๑. ที่จริงไม่ใช่ยากำเรียว แต่เป็นฟ้าเงี้ยว ยากำเรียวเป็นน้องฟ้าเงี้ยว ฟ้าเงี้ยวเป็นบิดาของเจ้าฟ้ารุ่งม ยากำเรียวเป็นอาของพระเจ้าฟ้ารุ่งม (ดูความในข้อ ข. ค. และ ง.)

ทวายเป็นพ่อเจ้านี้ แม่เจ้านี้ตายแล้วเขาจึงเอาอาเจ้าเป็นเจ้าแผ่นดินที่เชียงดง เชียงทอง แทนแล ฯลฯ"

ค. ตอนเจ้าฟ้าจุ่มเข้าถึง เชียงดง เชียงทอง กล่าวว่า "แต่นั้นพระยาฟ้าล่องมารอดสบอุหัน เจ้าฟ้าคำเรียว ผู้เป็นอา น้องพ่อพระยาฟ้า พ่อพระยาฟ้าตายเสีย เขาจึงเอามันเป็นเจ้าแผ่นดินแทน มันมีลูกหญิง ๒ คน ลูกชายบ่มี มันก็รู้ว่าพระยาฟ้าล่องมารอดสบอุหัน มันก็ยำพระยาฟ้าข้า เขาทั้งสองผิวเมียโลดกินसानตายทั้งสองหันแล ฯลฯ"

ง. ตอนเจ้าฟ้าจุ่มขึ้นไปตีทางเหนือ กล่าวไว้ว่า "พระยาฟ้าก็ขึ้นเมื่อรอดท่าหัวเรือเมืองเหลือกหัน ยังมีลูกอ้ายชู้ตุดผู้หนึ่ง มันเป็นลูกนางแก้วมหารี เรียกชื่อท้าวอุลองมัน เป็นหลานเจ้าฟ้าคำเรียว มันจึงออกมาไหว้พระยาฟ้า ที่ท่าสองคอคำหัน ท้าวอุลองจึงว่า ข้อยนี้เป็นลูกนางแก้วมหารี แม่ข้อยเป็นลูกฟ้าคำเรียว ก็หากเป็นวงศ์แห่งเจ้ากูตาย ฯลฯ"

จ. ตอนเจ้าฟ้าจุ่มขึ้นมาถึง เมืองพวน กล่าวว่า "พระยาฟ้าจึงยอพลมาอยู่เหนือเมืองพะน้ำรุ่ง^๑ แต่มันข้าเมืองรอดพระยาเจ็ดเจืองอันเป็นเจ้าเมืองพวนเชียงขวาง พระยาเจ็ดเจืองจึงแต่งหมื่นหลวงพานทั้งหมื่นคำ^๒ มาไหว้พระยาฟ้า ฯลฯ"

ตามที่กล่าวอ้างมานี้ แสดงให้เห็นว่าหนังสือนิทานขุนบรมฉบับที่ ๑ และที่ ๒ กล่าวข้อความเรื่องพระเจ้าฟ้าจุ่มมีเหตุผล น่าเชื่อถือกว่า

๑. เมืองพะน้ำรุ่ง เป็นเมืองเก่าบริคันทุกวันนี้

๒. ในผู้อื่น ๆ กล่าวว่า ท้าวเทียนคำยบุตรเจ้าเมืองพวนทำมิจฉาจารกับเมียน้อยของพ่อ จึงหนีมาพึ่งพระยาเพา เจ้าเมืองไผ่หนาม ต่อมาได้เข้าหาเจ้าฟ้าจุ่ม และพาเจ้าฟ้าจุ่มไปตีเอาเมืองพวน

ฉบับอื่น ๆ ฉะนั้นการรจนาหนังสือพงศาวดารชาติลาวฉบับนี้ ในตอน
กล่าวถึงพระยาฟ้าจุ่ม ตลอดถึงสมัยพระไชยเชษฐาธิราชเจ้า ข้าพเจ้า
ได้ถือเอาตอนนิทานขุนบรมสมัยที่ ๑ ที่ ๒ และที่ ๓ เป็นหลักสำคัญ
หนังสือพงศาวดารฉบับนี้ จึงมีข้อความแตกต่างจากฉบับอื่นๆ ที่เคยพิมพ์
เป็นภาษาฝรั่ง ภาษาลาว และภาษาไทยมาแล้ว

ท้ายสุดนี้ ข้าพเจ้าขออุทิศบุญกุศลที่ข้าพเจ้าควรได้รับเนื่องจาก
การรจนาพงศาวดารชาติลาวขึ้นไว้นี้ ถวายแก่พระมหากษัตริราชลาว
ทั้งหลายทุกพระองค์ ที่ได้ทรงปกครองประเทศลาวมาและแก่ประชาชน
คนลาวผู้รักชาติทั้งหลาย ทั้งในอดีตและปัจจุบัน ขอให้ประเทศลาวจง
เป็นดินแดนแคว้น เขตของชนชาติลาวตลอดไป ด้วยความสุขชุ่มรมเย็น
ตราบเท่าดินฟ้าผ่าทลาย เกิด

ประวัติศาสตร์เล่มนี้ ได้ให้กระทรวงศึกษาธิการพิมพ์มาแล้ว
ในปี ๒๔๕๕ และในปีนี้ ทางโรงเรียนมัธยมฟ้าจุ่มมีความต้องการพิมพ์
เพิ่มเติมอีก ดังนั้น ข้าพเจ้าจึงได้รจนาแก้ไขเพิ่มเติมเล็กน้อย (เช่น
ตอนฝรั่ง เศสเข้ามาปกครองลาว จากบทเขียนของท่านคำเพ็ง พรแก้ว
ที่ได้ सम्มนาประวัติศาสตร์ลาว เมื่อเดือนตุลาคม ๒๕๑๕)

เวียงจันทน์

วันที่ ๑ มกราคม ๒๕๑๕

มหาสิลา วีระวงศ์

ตอนที่ ๑

เมืองเชียงทอง หรือสุวรรณภูมิประเทศ	๑
ชาติขอม	๒
มูลเหตุพวกขอมอพยพมาสู่สุวรรณภูมิ	๔
ชาติลัวะ หรือ ละว้า	๖

ตอนที่ ๒

กำเนิดชาติลาว	๗
กำเนิดคำว่า ลาว	๙
ความหมายของคำว่า ลาว	๑๑

ตอนที่ ๓

อาณาจักรเดิมของลาว	๑๓
--------------------	----

ตอนที่ ๔

อาณาจักรลาวหนองแส หรือ น่านเจ้า	๑๗
ขุนบรมราชาธิราช	๑๘
สร้างเมืองกาหลง หรือ เมืองแก่น	๒๐
ประเพณีลาว อาณาจักรหนองแส	๒๑

ตอนที่ ๕

อาณาจักรลาวล้านช้าง	๓๔
รัชกาลพระเจ้าฟ้างุ้ม (พระยาฟ้าหัตถ์)	๓๗
- เจ้าฟ้างุ้มไปอยู่ประเทศเขมร	๓๘
- เจ้าฟ้างุ้มเสด็จคืนประเทศลาว	๔๐
- เจ้าเมืองพวนขออ่อนน้อม	๔๒
- เจ้าฟ้างุ้มขึ้นเสวยราชย์	๔๕
- เจ้าฟ้างุ้มเสด็จไปตีเมืองเชียงแสน	๔๗
- เจ้าฟ้างุ้มเสด็จตีเวียงจันทน์	๔๘
- เจ้าฟ้างุ้มเสด็จไปตีเอาเมืองร้อยเอ็ด	๕๒
- เจ้าฟ้างุ้มทรงฉลองชัยที่เวียงจันทน์	๕๔
- พระราชโอรยาทของเจ้าฟ้างุ้ม	๕๕
- พระเจ้าฟ้างุ้มนำเอาพระพุทธรูปลัทธิสังกววงศ์ หรือหินยาน มาจากประเทศเขมร	๕๗
- พระบางประดิษฐานอยู่เวียงคำ	๕๙
รัชกาลพระยาสามแสนไทไตรภูวนาถ	๖๒
รัชกาลพระยาล้านคำแดง	๖๖
- เจ้าชายม่วยกบฏ	๗๐
- สงครามลาวกับญวน	๗๒
รัชกาลพระเจ้าสุวรรณบัลลังก์ (ท้าวแทนคำ)	๗๕
รัชกาลพระยาหัตถ์แสนไตรภูวนาถ	๗๖
รัชกาลเจ้าชุมพู	๗๗
รัชกาลพระเจ้าวิบูลราช	๗๘

	หน้า
รัชกาลพระโพธิสารราชเจ้า	๘๐
-สมเด็จพระโพธิสารราชเสด็จออกบวช	๘๐
-สมเด็จพระโพธิสารราชทรงประกาศให้เลิกนับถือผี	๘๑
-สมเด็จพระโพธิสารราชเสด็จยกทัพไปตีเชียงขวาง	๘๒
-สมเด็จพระโพธิสารราชเสด็จยกทัพไปตีนครศรีอยุธยา	๘๒
-สมเด็จพระโพธิสารราชเสด็จไปปฏิสังขรณ์ธาตุพนม	๘๒
-สมเด็จพระโพธิสารราชเสด็จไปนครเชียงใหม่ตั้งพระโอรสเป็น พระเจ้าแผ่นดิน	๘๔
-พม่าส่งทูตมาเจริญไมตรี	๘๖
-สมเด็จพระโพธิสารราชเสด็จออกคล้องช้างให้ทูตต่างประเทศชม	๘๗
รัชกาลสมเด็จพระไชยเชษฐาธิราชเจ้า	๘๘
-สมเด็จพระไชยเชษฐาธิราชตีนครเชียงใหม่	๙๑
-ตั้งนครเวียงจันทน์เป็นราชธานี	๙๔
-ทรงขอนางเทพกษัตริ์	๙๕
-พม่าตีเวียงจันทน์ครั้งที่ ๑	๙๗
-ทรงสร้างธาตุหลวง	๙๘
-เสด็จไปตีเมืองพิษณุโลก ครั้งที่ ๑	๑๐๐
-เสด็จไปตีเมืองพิษณุโลก ครั้งที่ ๒	๑๐๓
-พม่าตีเวียงจันทน์ ครั้งที่ ๒	๑๐๖
-เสด็จไปตีเมืององการ	๑๐๘
รัชกาลพระสุมังคลอัยยโกโพธิสัตว์ พระยาแสนสุรินทรภักษัย	๑๑๐
-พม่าตีเวียงจันทน์ ครั้งที่ ๓	๑๑๒
รัชกาลมหาอุปราชวรรังโส	๑๑๓

รัชกาลพระสุมังคลอัยโกโพธิสัตว์ ครั้งที่ ๒	๑๑๔
รัชกาลพระยานครน้อย	๑๑๕
รัชกาลพระหน่อเมือง	๑๑๕
รัชกาลพระวรวงศาธรรมิกราช	๑๑๖
-พระวรวงศาประกาศอิสรภาพ	๑๑๘
รัชกาลพระอุปฐมราช	๑๒๐
รัชกาลพระบัณฑิตโพธิสาร	๑๒๐
รัชกาลพระหม่อมแก้ว	๑๒๑
รัชกาลพระเจ้าต่อมคำ	๑๒๒
รัชกาลสมเด็จพระเจ้าสุริยวงศาธรรมิกราช	๑๒๒

เมืองเชียงทอง หรือ สุวรรณภูมิประเทศ

แผ่นดินอันเป็นพื้นภูมิประเทศของลาวในปัจจุบันนี้ รวมทั้งพื้นที่อันเป็นประเทศพม่า มลายู ไทย เขมร และเวียดนาม แต่ก่อนนานกว่า ๒๕๐๐ ปีมาแล้ว รวมเรียกว่า สุวรรณภูมิประเทศ หรือเมืองเชียงทอง ด้วยเหตุว่าพื้นภูมิประเทศเหล่านี้ อุดมสมบูรณ์ด้วยทองคำ เหตุนั้น เมื่อชนชาติลาว ได้เข้ามาตั้งหลักฐานบ้านเมืองอยู่ในดินแดนนี้จึงเรียกนามเมืองหลวงของประเทศเราว่า "เมืองเชียงทอง"

พื้นที่อันเป็นสุวรรณภูมิประเทศนี้เป็นแหลมใหญ่ ตั้งอยู่ระหว่างมหาสมุทรอินเดียกับทะเลจีนคั่นกัน ด้วยเหตุนี้ ในสมัยปัจจุบันนี้ จึงเรียกว่า "ประเทศอินโดจีน"

๑. สุวรรณภูมิประเทศนี้ เป็นสถานที่พระโสณกะกับพระอุตตระได้ออกมาเผยแผ่พระพุทธศาสนาครั้งแรก เมื่อ พ.ศ. ๒๓๖ ในสมัยของพระยาอโศกราช* ตามความสืบสวนของอาจารย์ริส เดวิท (คนอังกฤษ)

*พระยาอโศกราช เสวยราชสมบัติ พ.ศ. ๒๗๐ ถึง พ.ศ. ๓๑๑ เมื่อเสวยราชย์แล้วต้องปราบจลาจล ทำสงครามกับกาลีงค์ สร้างวัดอโศการาม อุปถัมภ์ทำตติยสังคายนาแล้ว ๑ ปี จึงส่งภิกษุออกประกาศพระพุทธศาสนา

ว่า สุวรรณภูมิประเทศนั้น หมายถึงประเทศรามัญ (มอญ) คือเขตแขวงเมืองหงสาวดีลงไปจนตลอดแหลมมลายู ส่วนกรมพระยาดำรงราชานุภาพ นักปราชญ์แห่งประเทศไทย ลงความเห็นว่าเป็นดินแดนประเทศไทย ในแขวงจังหวัดนครปฐม เพราะมีพระธาตุปฐมเจดีย์เป็นหลักและกงกรรมจักรอันสร้างขึ้นในสมัยของพระยาอโศกราชอยู่ที่นั่นด้วย แต่ในตำนานอุรังคธาตุกล่าวว่า เมืองสุวรรณภูมินี้ เป็นเมืองของท้าวคำบาง ตั้งอยู่ในเขตแขวงเวียงจันทน์ ตอนบ้านเก่าเลี้ยว (ท้าวคำบางเป็นชนชาติขอม แตกมาแต่เมืองหนองคาย) ส่วนในหนังสือนิทานขุนบรม หมายถึงเอาดินแดนอันเป็นประเทศลาว ตั้งแต่แขวงเวียงจันทน์ลงไปจนถึงแดนประเทศเขมร ดังกล่าวไว้ว่า ธาตุอันมาตกเมืองสุวรรณภูมิประเทศที่หลักหินเป็นเค้า เมื่อพระยาศรีธรรมมาโคกราชให้พระอรหันตาเจ้าทั้งหลายเอาธาตุมาตกในเมืองนี้ ที่ ๑ ว่ากู่พระทางที่นี้เป็นเค้า ที่ ๑ พระนารายณ์ ที่ ๑ พระสาค ที่ ๑ พระสะเขียน ที่ ๑ พระนาเทียน ที่ ๑ สองที่นี้ อยู่เมืองขวาง โลกบาล ที่ ๑ ว่า พนม (ธาตุพนม) ที่ ๑ ว่า โพนผิงแตก อันที่ปากปาสักทำได้เจ้ารดสีใส่อุบธาตุไม้จันทน์ไว้ นั้น ธาตุพระเจ้าทั้ง ๔ อยู่ในอุบแก้วทั้ง ๔ ลูก จึงอธิษฐานไว้ นั้นแล ฯลฯ"

สุวรรณภูมิประเทศหรือประเทศอินโดจีนนี้ มีคนชาติขอมและชาติละว้าหรือชาติลัวะ เข้ามาตั้งเป็นหลักฐานอยู่ก่อน

ชาติขอม หรือ เขมร

คนชาติขอมนี้ เป็นคนชาติแขกอินเดียโบราณ ซึ่งทุกวันนี้ได้กลับกลายมาเป็นเขมร มอญ เม็ง ข่า ขมุ มลายู พวกขอมได้เข้ามา

ຂໍໂທດຫຼາຍໆ

ປຶ້ມຫົວດັ່ງກ່າວ ຍັງບໍ່ສາມາດນຳ
ມາເຜີຍແຜ່ໄດ້ ເນື່ອງຈາກຍັງບໍ່
ໄດ້ຮັບການອະນຸຍາດໃຫ້ເຜີຍແຜ່
ໄດ້ຢ່າງເປັນທາງການເທື່ອ...

ດ້ວຍຄວາມຮັກແພງ